

національних стратегій та міжнародне партнерство для максимізації переваг цих технологій.

Література:

1. Europol. AI and policing : the benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement : Observatory report. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2024. 48 p. ISBN 978-92-95236-35-6. URL: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/AI-and-policing.pdf>
2. Hope, Ch. S. Using AI-powered systems to identify and investigate cybercrimes to enhance cybersecurity in law enforcement. *Issues in Information Systems*. 2024. Vol. 25, Iss. 1. P. 293–304. URL: https://iacis.org/iis/2024/1_iis_2024_293-304.pdf
3. Sharma, V. Artificial intelligence in cybercrime prevention, detection & investigation: A legal perspective. *VIDHIGYA: The Journal of Legal Awareness*. 2024. Vol. 19, Iss. 1 and 2. P. 34–38. DOI:10.5958/0974-4533.2024.00004.4. URL: <https://indianjournals.com/article/vidhigya-19-1and2-004>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-58>

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА У ПРОТИДІЇ ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ

Чорний І. Я.

аспірант

*Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Національне законодавство, традиційно, формується із урахуванням потреб держави та суспільства, які є актуальними на певному етапі державотворення. Це надає можливість зберігати динаміку, необхідну для регулювання та захисту відповідних суспільних відносин. В умовах збройного конфлікту, розв'язаного російською федерацією проти України в законодавство було внесено низку змін та доповнень, пов'язаних як із виникненням потреби у забезпеченні функціонування критично важливих інституцій, так і з необхідністю у посиленні механізму захисту національної безпеки України.

Протягом останніх років, із урахуванням курсу держави на євроінтеграцію, зміст правотворчої діяльності, здебільшого, полягав у забезпеченні імплементації до нормативно-правових актів європейських та

міжнародних стандартів, з метою адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу. Водночас введення особливого правового режиму воєнного стану зумовило потребу в унормуванні низки міжнародно визнаних правових норм і принципів, що застосовуються під час збройних конфліктів. Традиційно, такі норми відносяться до сфери міжнародного гуманітарного права.

Захисту нормами міжнародного гуманітарного права підлягають громадяни тих держав, які ратифікували наведені міжнародні договори за наявності специфічної обстановки, якою є збройний конфлікт. Отже, фактично, *міжнародне гуманітарне право є правом збройних конфліктів, скерованим на забезпечення дотримання порядку ведення бойових дій та захисту осіб, які у них не беруть участь*. Реалізація наведеного завдання здійснюється шляхом імплементації у національні нормативно-правові акти відповідних положень та встановлення кримінально-правових заборон за посягання на суспільні відносини, які охороняються конвенційними положеннями.

Аналіз норм національного кримінального законодавства дає підставу для констатації, що низка положень як Женевських конвенцій, ак і міжнародного гуманітарного права в цілому до сьогодні залишаються або взагалі не імplementованими, або на стадії розгляду можливості імплементації чи її завершення (прикладом є Закон України від 21.08.2024 № 3909-IX «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього»). Необхідно також відмітити, що наведена ситуація частково зумовлена також відсутністю налагодженого та відпрацьованого національного механізму імплементації норм міжнародного гуманітарного права, а також єдністю підходів до розуміння змісту міжнародного механізму імплементації норм МГП.

Положення міжнародного гуманітарного права імplementовані до національного кримінального законодавства в частині кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру безпеки людства та міжнародного правопорядку, частково це також стосується злочинів проти основ національної безпеки (особливо – в частині кримінальної відповідальності за колабораціонізм).

Норми міжнародного гуманітарного права є у певній мірі релевантними нормам європейського права, зокрема – такими, що співвідносяться із Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Таке співвіднесення у більшості випадків відтворюється крізь призму повоєнної оцінки Європейським судом з прав людини обсягу шкоди, яка була завдана конкретними особами, а також доведення їх причетності до певних подій, які відбувались під час збройного конфлікту. Отже, фактично, Європейський суд з прав людини як і Міжнародний кримінальний суд

може бути залучений до визначення факту та ступеню порушення прав людини під час збройного конфлікту, зокрема і його учасників.

Наведене дозволяє вважати, що *за ступенем поширення та значущості всі положення міжнародного права можна диференціювати таким чином*: 1) положення Загальної декларації прав людини – як базовий міжнародний правовий документ, який визначає перелік невід’ємних прав людини, які підпадають під захист національними законодавствами; 2) положення Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод – заснований на Загальній декларації договір, який забезпечує механізм взаємодії між Високими договірними сторонами із захисту прав людини; 3) міжнародні правові документи ООН – скеровані на визначення механізму посиленого захисту окремих суспільних відносин; 4) міжнародне гуманітарне право – документи, скеровані на забезпечення захисту прав людини і громадянина в умовах збройного конфлікту. Відповідним чином диференційовані і судові органи.

Таким чином, проведене дослідження надало підставу для констатації такого: 1) міжнародне гуманітарне право є правом збройних конфліктів, скерованим на забезпечення дотримання порядку ведення бойових дій та захисту осіб, які у них не беруть участь; 2) норми договірного та звичасвого міжнародного гуманітарного права частково імplementовані до національного кримінального законодавства, що підтверджується криміналізацією більшості міжнародних воєнних злочинів та злочинів проти безпеки людства та міжнародного правопорядку; 3) норми європейського права та міжнародного гуманітарного права доповнюють одне одного та можуть бути застосовані одночасно (відповідно до правил застосування норм загального та спеціального права); 4) норми міжнародного гуманітарного права утворили підґрунтя для укладення Римського статуту, положення якого унормовують порядок та принципи діяльності Міжнародного кримінального суду та меж його дискреції.